

Helsingin väestökehitys uudelle uralle?

Befolkningsutvecklingen i Helsingfors på ny kurs?

Helsingin väestökehityksessä on tapahtumassa käänne. Kolmen vuoden pienehkö asukkaiden väheneminen on kääntymässä orastavaan kasvuun vuonna 2005. Helsinki saa muuttovoittoa työmarkkina-alueensa ulkopuolelta ja ulkomailta, mutta Helsingin seudun sisällä muuttoliike on Helsingille tappiollinen. Varsinkin lapsiperheitä muuttaa naapurikuntiin ja etenkin ulompiin seudun kuntiin.

Useampi tekijä on vaikuttamassa väestökehityksen kääntymiseen 2005. Päätekijä on taloudellisen toimeliaisuuden vilkastuminen eli nyt muutetaan taas työn perässä Helsinkiin. Opiskelijoitakin on muuttanut Helsinkiin runsaslukuisasti. Helsingissä on nyt viime vuoteen verrattuna tarjolla enemmän työpaikkoja. On mahdollista, että palkansaajien määrän väheneminen pysähtyisi tai kääntyisi peräti kasvuun vuonna 2005. Mutta työttömyys on Helsingissä pitkitynyt ongelma. Vaikka työllisten määrä on kasvanut ja avoimia työpaikkoja on enemmän tarjolla, työttömyysaste pysyttelee edelleen korkeana.

Väkiluvun kohtuullinenkin kasvu yhdistettynä suotuisaan väestörakenteeseen vaikuttaa myönteisesti kunnan veropohjan kehittymiseen. Tällaiseen myönteiseen kehitykseen Helsingillä on mahdollisuus, mikäli tulomuuttajat vahvistavat työikäistä työssäkäyvää väestöä ja ovat tulotasoltaan parem-

En förändring håller på att ske i befolkningsutvecklingen i Helsingfors. År 2005 har den lilla folkminskning som pågått sedan tre år småningom övergått i spirande tillväxt. Helsingfors får flyttningsöverskott från andra landsändor och utlandet, men inom Helsingforsregionen ger flyttandet minus för Helsingfors. Särskilt barnfamiljer flyttar till grannkommunerna, i synnerhet de yttersta.

Denna vändning i befolkningsutvecklingen beror på många olika faktorer. Den viktigaste är att den ekonomiska företagsamheten blivit livligare och att man alltså ånyo flyttar till Helsingfors för att få jobb. Det finns nu flera arbetstillfällen i staden än för ett år sedan. Det är rentav möjligt att minskningen i antalet löntagare avstannar eller övergår i tillväxt i år. Likaså har många studerande flyttat till Helsingfors. Men arbetslösheten är ett segt problem i Helsingfors: trots att antalet sysselsatta har ökat och antalet lediga jobb växer är arbetslöshetsgraden fortsättningsvis hög.

Även en måttlig folkökning kan inverka positivt på kommunens skattebasis ifall befolkningsstrukturen är fördelaktig. Helsingfors har möjlighet till en dylik fördelaktig utveckling ifall de som flyttar till Helsingfors i medeltal har högre inkomstnivå än de som flyttar bort från Helsingfors. Statistiken visar att de som

min ansaitsevia kuin Helsingistä pois muuttavat. Tilastot osoittavat, että Helsinkiin muuttavat ovat pääasiassa nuoria työkäisiä, joista opiskelijat muodostavat merkittävän ryhmän. Uusimpien tulotilastojen mukaan (kuvaavat vuosia 2003 ja 2004) Helsingin ansiotulojen kehitys on ollut vaatimatonta; molempina vuosina ansiotulojen kasvu oli suurten kaupunkien pienin. Palkkatuloja saaneiden määrä väheni myös molempina vuosina Helsingissä. Suurten kaupunkien joukossa vastaava tilanne oli vain Vaasassa.

Helsingin kaupungin väestöennuste laaditaan nyt vuosittain ja aikaistetulla aikataululla. Uusin ennuste valmistui tämän vuoden elokuussa. Nykytilanteesta Helsingin väestö kasvaa 16 000 asukkaalla vuoteen 2015 mennessä ja 25 000 asukkaalla vuoteen 2020 mennessä. Siten Helsinki kasvaisi nykyisestä 559 000 asukkaasta 575 000 asukkaaseen 2015 ja saavuttaisi 584 000 asukkaan väkiluvun 2020. Palvelujen kysyntää ajatellen on tarpeen katsoa tarkemmin päivähoitoikäisten, kouluikäisten ja ikääntyneiden määrän kehitystä ennustejaksolla (Pekka Vuori esittelee ennustetta s. 69).

Demografinen huoltosuhde (eli kuinka monta alle 15-vuotiasta ja yli 64-vuotiasta on yhtä työkäistä kohti) on Helsingissä parantunut vuodesta 1995 lähtien ja sen on ennustettu paranevan vielä tämän vuosikymmenen. 2010-luvulla ja siitä eteenpäinkin väestöllinen huoltosuhde alkaa nopeasti heiketä eläkeikäisten määrän kasvaessa.

Vielä väestörakenteesta, muuttoliikkeestä ja työmarkkinoista. Helsinkiin muualta Suomesta suuntautuva muuttoliike koostuu pääosin nuorista aikuisista, jotka hakeutuvat opiskelemaan tai töihin tai molempiin. Entä ulkomailta muutto Helsinkiin, onko voimistuvaa muuttoliikettä nähtävissä esim. uusista EU-maista? Kansalaisjärjestö ECAS (European Citizen Action Service) on elokuussa 2005 julkaissut raportin "Report on the Free Movement of Workers in EU – 25. Who's afraid of EU enlargement?" Tämä muuttoliikeselvitys perustuu laajaan tilastoaineis-

flyttar till Helsingfors i huvudsak är unga människor i arbetsför ålder, med studerande som en betydande grupp. Enligt senaste siffror (som beskriver åren 2003 och 2004) har inkomsterna utvecklats blygsamt i Helsingfors; vartdera året har förvärvsinkomsternas utveckling varit minst jämfört med de övriga stora städerna i landet. Även antalet personer som fått löneinkomster minskade vartdera året i Helsingfors. Bland de stora städerna var läget liknande bara i Vasa.

Befolkningsprognosen för Helsingfors uppgörs numera årligen och tidigare under året än förut. Den senaste prognosen blev färdig i augusti i år. Från dagsläget växer Helsingfors folkmängd med 16 000 invånare fram till år 2015 och med 25 000 invånare fram till år 2020. Sålunda skulle Helsingfors växa från 559 000 invånare nu till 575 000 invånare år 2015 och vara uppe i 584 000 år 2020. Med tanke på efterfrågan på service är det skäl att titta närmare på hur antalet barn i daghemsålder och skolålder samt åldringar utvecklas under prognosperioden. Pekka Vuori presenterar prognosen på sida 69.

Den demografiska försörjningskvoten (dvs. hur många ungdomar under 15 och åldringar över 64 det går på en person i arbetsför ålder) i Helsingfors har sedan 1995 förbättrats och väntas förbättras ytterligare under detta årtionde. På 2010-talet börjar den demografiska försörjningskvoten snabbt försämrats och med att pensionärerna ökar.

Ännu om befolkningsstrukturen, migrationen och arbetsmarknaden: det flyttande som sker från övriga Finland till Helsingfors består i huvudsak av unga vuxna, som söker sig till studier eller arbete eller bådadera. Och hur är det med flyttandet från utlandet till Helsingfors, är en ökande inflyttning från t.ex. de nya EU-länderna att vänta? I augusti 2005 utgav medborgarorganisationen ECAS (European Citizen Action Service) rapporten "Report on the Free Movement of Workers in EU – 25. Who's afraid of EU enlargement?" Denna migrationsstudie bygger på ett om-

toon, joka on saatu eri maiden kansallisilta tilastokeskuksilta ja muilta viranomaisilta. Selvitys osoittaa, että liikehdintää on uusista EU-maista vanhojen jäsenmaiden työmarkkinoille, muttei mitään suurta ryntäystä. Raportissa arvioidaan muuttajien määräksi vajaa yhtä prosenttia uusien EU-maiden työvoimasta.

Aktiivisimpia liikkeelle lähtijöitä ovat olleet puolalaiset. Lähes puoli miljoonaa puolalaista on hakeutunut vanhoihin EU-maihin töihin, etupäässä Britanniaan (175 000) ja Irlantiin (85 000), mutta myös Saksaan ja Itävaltaan. Kaiken kaikkiaan Britannia ja Irlanti ovat suosituimmat muuttokohteet. Pohjoismaihin on suuntautunut aika vähän työperäistä muuttoliikettä uusista jäsenmaista: Suomeen noin 14 000, Ruotsiin noin 22 000 ja Tanskaan noin 3 000 työntekijää. Suomeen tullaan lähes yksinomaan Virosta, Ruotsiin Puolasta, Liettuasta ja Virosta sekä Tanskaan Puolasta, Liettuasta ja Latviasta.

Yhteistä tälle työperäiselle muuttoliikkeelle on, että tulijat paikkaavat vaikeasti täytettäviä työpaikkoja (take up of "hard-to-fill" jobs). Monet palvelualan ja kunnossapidon työpaikat kuuluvat näihin. Tulijoista suuri enemmistö (82 %) on nuoria aikuisia eli 18–34-vuotiaita ja 60 % on miehiä. Monasti muuttajat ovat korkeasti koulutettuja.

Tämän Kvartin punaisena lankana on asukas. Vesa Keskinen tarkastelee helsinkiläisten tyytyväisyyttä kotikaupunkinsa palveluihin vertaillen tilannetta vuonna 2001 vuoteen 2005. On yllättävää havaita, miten herkästi muutokset palveluissa ja niiden tarjoamisessa näkyvät asukkaiden mielipiteissä ja arvioissa. Esimerkkinä voidaan mainita vaikkapa keuilut tai säästöt katujen ja teiden hoidossa.

Entä onko helsinkiläisten ympäristöasenteissa ja käyttäytymisessä tapahtunut muutoksia viimeisten viiden vuoden aikana? Tähän vastaa tietokeskuksen ja ympäristökeskuksen yhteistyössä suorittama tutkimus (Markku Lankinen s. 49)

fattande statistikmaterial hämtat från de olika ländernas nationella statistiska centralbyråer och övriga myndigheter. Studien visar att det visserligen förekommer flyttning från de nya EU-länderna till de gamla EU-ländernas arbetsmarknader, men att det inte är fråga om någon stor rusning. Rapporten bedömer att ca. en procent av arbetskraften i de nya EU-länderna har flyttat.

Aktivast har polackerna sökt sig till andra länder. Nästan en halv miljon polacker har börjat arbeta i de gamla EU-länderna, främst Storbritannien (175 000) och Irland (85 000), men också i Tyskland och Österrike. Som helhet är Storbritannien och Irland de populäraste flyttmålen. Till de nordiska ländernas arbetsmarknader har de nya EU-medborgarna flyttat ganska lite: ca. 14 000 till Finland, ca. 22 000 till Sverige och ca. 3 000 till Danmark. Till Finland kommer man nästan enbart från Estland, till Sverige från Polen, Litauen och Estland, och till Danmark från Polen, Litauen och Lettland.

Gemensamt för detta flyttande efter arbete är att nykomlingarna tar sådana arbeten som är svåra att besätta med andra (take-up of "hard-to-fill" jobs). Många jobb inom service och underhåll hör hit. Ett stort flertal, 82 procent, av de inflyttande är unga vuxna mellan 18 och 34, och 60 procent är män. Ofta är det fråga om högt utbildat folk.

Den röda tråden i denna Kvartti är invånaren. Vesa Keskinen analyserar helsingforsbornas belåtenhet med sin hemstads service och jämför med motsvarande läge år 2001. Det är förvånansvärt hur lätt förändringar i servicen och dess tillgänglighet inverkar på folks åsikter och bedömningar. Försök och inbesparingar inom gatuunderhållet är ett exempel.

Och har det skett förändringar i helsingforsbornas miljöattityder och beteende under de fem senaste åren? En undersökning utförd av Faktacentralen och Miljöcentralen ger svar på den fråga (Markku Lankinen, sida 49)

Melko ainutlaatuinen lähestyminen kaupungin osien keskinäiseen sosiaaliseen järjestykseen nähdään artikkelissa, missä tietokeskuksen tutkija Ari Niska rankkaa Helsingin peruspiirit ostovoiman mukaan. Hänen tulkinnassaan (s. 15) tämä muodostuu asukkaiden keskimääräisistä kuukausituloista jaettuna käytettyjen asuntojen keskimääräisellä neliöhinnalla.

Martti Tuominen jatkaa artikkelissaan määrävällein toistuvaa raportointiaan helsinkiläisten turvallisuudesta (s. 23). Tuula Jorosen kirjoitus on kooste useasta maahanmuuttajia koskevasta tutkimuksesta (s. 41).

Omanlaatuisen historiikin Helsingin kaupungin yhteisstrategioista kirjoittaa sivulta 31 alkaen Hannu Kalajoki Helsingin kaupungin talous- ja suunnittelukeskuksesta.

*Asta Manninen
vs. johtaja*

Ett rätt unikt förhållningssätt till den inbördes sociala rangordningen mellan olika delar av Helsingfors anläggs i en artikel av Faktacentralens forskare Ari Niska (sida 15), som rangordnar distrikten enligt köpkraft. I hans tolkning består denna av invånarnas genomsnittliga månadsinkomster dividerade med det genomsnittliga kvadratmeterpriset på andrahandsbostäder i distriktet.

Martti Tuominen följer upp sin rapportering om trygghet i Helsingfors (sida 23). Tuula Joronens artikel är en sammanställning av flera undersökningar om invandrare i Helsingfors (sida 41).

En personlig historik om planeringsstrategier inom Helsingfors stad görs börjande på sid 31 av Hannu Kalajoki vid Helsingfors stads ekonomi- och planeringscentral.

*Asta Manninen
stf. direktör*